

श्री गुरुचरणानां चरणार्चायां सप्तदलं लेखकमलम् ॥

लेखक : स्व. आचार्य श्रीविजयलावण्यसूरिः ॥

॥ आशैशवशीलशालिने श्रीनेमीश्वराय नमोनमः ॥

स्वस्ति श्रीभृगुकच्छमच्छनगरं नित्यं पुनानं जिनं
गीतं गौतमगोत्रनेत्रगणिनाऽनीहं गुणानां गृहम् ।
लोकालोकविलोकिनं गतमलं लेखालयालीनतं
नत्वा श्रीमुनिसुव्रतं व्रतिनतं वाणीविलासालयम् ॥१॥

यस्मिंस्तीर्थङ्कराणां शुभभवनततौ भावुकास्फालितानां
घण्टानां टङ्कृतिभ्यो दधति दश दिशो मञ्जुवाचालभावम् ।
धर्म्यैर्हर्म्यैर्युतं तं पदकजरजसा शोभमानं मुनीनां
देशं देशं विशेषं शुभवचनरसं यामदेशं महेशम् ॥२॥

पुनानानां नानानरवरनतानामनुदिनं
लुनानानां नानाभवप्रभवनानाघनिकरान् ।
धुनानानां रम्यानननयनमातोऽम्बुजरमां
दधानानां नानानयनयनकान्तं प्रवदनम् ॥३॥

सुशीलालङ्कारं शिशुसमयतोऽलं कलयतां
निशाशेषेऽशेषैरसमशमशीतैः शमिजनैः ।
सदा संस्मर्याणामगणितगुणानां गृहधिया
सुधास्वादं स्वादुं वचनरसवारोपहसताम् ॥४॥

क्षमापालालीभिर्महितचरणानां चरणिनां
तपोगच्छाकाशे दशशतकराणां च विमले ।
मुदा वन्दं वन्दं सुगुरुचरणानां सुचरणौ
शिशुर्लावण्यारब्धो बहुरसदतो विज्ञपयति ॥५॥

अयि गुरुचरणा भगवन्तः ?

पुरुषोत्तमानां^१ सुदर्शनधराणाम्,^२ लोकबान्धवानां^३ सदातपोदयाञ्जितानाम्,^४
कल्याणक्षमाधराणां^५ सदानन्दनोद्धानभुवाम्,^६ पक्षिकधियाऽनालिङ्गितान्त -
राणामपि विज्ञानबन्धुराणाम्,^७ सदापद्मालापहारोल्लसितान्तराणाम्,^८

- (१) पुरुषेषु उत्तमानाम् । पक्षे कृष्णानामिव, लुप्तोपमा, बहुवचनं गौरव-
प्रदर्शनार्थम्, एवमन्यत्रापि विज्ञेयम् ।
- (२) सम्यग्दर्शनं शोभनं, विजयदर्शनसूरिं, शोभनानि दर्शनशास्त्राणि वा
बिभ्रताम् । कृष्णपक्षे सुदर्शनं चक्रविशेषं क्षायिकसम्यक्त्वं वा बिभ्रताम् ।
- (३) निष्कारणजगद्वन्धूनाम् । पक्षे *सूर्याणामिव ।
- (४) सदा तपसा दयया च सहितानाम् । यद्वा सदा अतपेन शान्तेन उदयेन
विजयोदयसूरिणा अञ्जितानां पूजितानाम् । सूर्यपक्षे सता विद्यमानेन उत्तमेन
आतपस्य आतपनामकर्मण उदयेनाञ्जितानां सहितानाम् ।
- (५) कल्याणं क्षमां च दधानानाम् । यद्वा कल्याणमया ये क्षमाधराः साधवस्तान्
दधानानाम् । पक्षे सुवर्णपर्वतानामिव मेरूणामिवेत्यर्थः ।
- (६) सतां आनन्दनस्य-आनन्दस्य यद् उद्धानम्-ऊर्ध्वगमनम् उन्नतिरिति यावत्,
तद्भुवां तत्कारणानामित्यर्थः, यद्वा सदा नन्दनस्य विजयनन्दनसूरेः
उद्धानभुवाम् उन्नतिकारणानाम् । मेरुपक्षे सदा नन्दनकाननास्पदानाम् ।
- (७) पक्षिज्ञानेन, विरोधपरिहारे तु पक्षपातधिया एकान्तवादधिया वा ।
- (८) पक्षिज्ञानबन्धुराणाम्, विरोधपरिहारे तु विशिष्टज्ञानबन्धुराणां विजयविज्ञा-
नसूरिबन्धुराणां चेति ।
- (९) सतां या आपद्माला आपत्पङ्क्तिस्तस्या अपहारे उल्लसितं हृदयं येषां तेषां
तथा, यद्वा सदा पद्मस्य विजयपद्मसूरेः आलापहारैः सुन्दररचनारचितगेयैः
उल्लसितं हृदयं येषां तेषां तथा । पदान्तस्थस्य तृतीयस्य पञ्चमे परे विकल्पेन
पञ्चमो भवतीति दत्वमेवात्राहतम् ।

★ सूर्यशब्देन चात्र लोकप्रसिद्ध्या आधाराधेययोरभेदोपचारेण वा पार्थिव-
मणिमयं तद्विमानं विवक्षितम् ।

विबुधाधिपानाममृतसरिकानां^{१०} लावण्यलीलालयानां^{११} गीर्वाणगिरा गेयगुण-
गणानाम्,^{१४} महावनभुवां^{१५} कास्तूरामोददानदक्षाणाम्,^{१६} विभक्तिघटितानां^{१७}
साधुपदानाम्,^{१८} श्वेताम्बरमणीनां^{१९} भव्यकमलविबोधकानाम्,^{२०} भव्यमानसहि-
तानाम्,^{२१} प्रभावधनराजितानाम्,^{२२} जीतबन्धुराणाम्,^{२३} प्रसन्नवदनसोमसुन्दराणाम्,

(१०) पण्डितेश्वराणाम् । पक्षे इन्द्राणामिव । (११) मोक्षरसिकानाम् । यद्वा
अमृतो विजयामृतसूरिः रसिकः शुभाभिलाषचारी येषां तेषां तथा । इन्द्रपक्षे
सुधारसिकानाम् । (१२) लावण्यस्य सौन्दर्यस्य लीलालयानां केलिनिकेतनानाम्,
सौन्दर्यैकाश्रयाणामित्यर्थः, इन्द्रपक्षेऽपि अयमेवार्थः, यद्वा लावण्यस्य
विजयलावण्यसूरेः लीलाया विद्याविनोदादिरूपाया आलयानामाधाराणाम् ।
(१३) इन्द्रपक्षे सुराणां वचसा, अन्यत्र संस्कृतभाषया प्र. गीर्वाणविजयवाण्या
च । (१४) महतोऽवनस्य रक्षणस्य, यद्वा महानां सद्गुत्सवानां अवनस्य रक्षणस्य
च भुवां भूमिकानां कारणानामित्यर्थः, पक्षे विशालवनभूमिकानामिव ।
(१५) कास्तूरस्य प्र. कस्तूरविजयसम्बन्धिन आमोदस्य हर्षस्य, वनपक्षे कास्तूरस्य
कस्तूरिकासम्बन्धिन आमोदस्य सुगन्धस्य, दाने क्षमाणाम्, वनपक्षे मृगविशेष-
घटितत्वं हेतुः । (१६) साधु पदं येषां तेषां तथा, पक्षे व्याकरणप्रसिद्धशुद्ध-
पदानामिव । (१७) विशिष्टभक्तिगुणसहितानाम् । विशिष्टेन भक्तिविजयेन
सहितानाम् । पदपक्षे स्त्यादिरूपविभक्तिसहितानाम् । (१८) श्वेताम्बरसम्प्रदाये
सर्वोत्तमानाम् । पक्षे विशदगगनप्रकाशकानां रवीणामिव । (१९) भव्यप्राणि-
रूपकमलेभ्यो विशिष्टबोधदायकानाम्, यद्वा भव्यो यः कमलविजयस्तस्य
विबोधकानाम् । रविपक्षे भव्यानि यानि कमलानि तद्विकासकानाम् । (२०)
भव्यजनमनोहितकारकाणाम्, यद्वा योग्यमानविजयसहितानाम् । (२१)
प्रकृष्टभावधनेन प्रभावरूपधनेन प्रकृष्टभावेन धनविजयेन च शोभितानाम् । (२२)
जीताख्यव्यवहारविशेषेण जीतविजयेन च बन्धुराणाम् । (२३) प्रसन्नतायुक्त-
मुखरूपचन्द्रेण प्रसन्नमुखेन सोमविजयेन च मनोहराणाम् ।

^{२४}सुमित्रानन्दनानामपि ^{२५}अशत्रुघ्नानाम्, ^{२६}क्षमाकाशानां ^{२७}प्रशस्यवल्लभकलितानाम्,
^{२८}प्रज्ञाप्रकर्षतोषितवाचस्पति-तिलकानाम्, ^{२९}साधुहंसानां ^{३०}सुमौक्तिकफल-
^{३१}चञ्चूनामभिरामसन्मानसम्पदं ^{३२}गतानाम्, ^{३३}जयन्तं ^{३४}मेरुचितं सदाचारदक्षं

(२४) सुमित्रविजयस्य आनन्दसाधनानाम्, पक्षे सुमित्राया दशरथभार्याया नन्दनानां पुत्राणामपि । (२५) शत्रुघ्ननामक-सुमित्राभव-दशरथसुतभिन्ना-नाम् । विरोधपरिहारे शत्रुवधप्रवृत्तव्यतिरिक्तानाम् । (२६) क्षमया क्षमागुणेन काशन्ते प्रकाशन्त इत्यचि क्षमाकाशास्तेषां तथा, पक्षे क्षमा-पृथ्वी आकाश-गगनं तयोरिव । (२७) प्रशंसनीयवल्लभविजयसहितानाम् । पृथ्वीगगनपक्षे प्रकृष्टैर्महापरिमाणैः शस्यैः शस्योरैक्यात् सस्यैर्धान्यरूपै वल्लभैर्नक्षत्रैः क्रमेण सहितानाम् । (२८) प्रज्ञाप्रकर्षेण तोषिता वाचस्पतितिलकाः प्राज्ञशिरोमणयो यैः, यद्वा तोषितौ तिलकविजयवाचस्पतिविजयौ यैस्तेषां; तथा विचक्षण-त्वेनार्च्यत्वविवक्षया वाचस्पतिशब्दस्य प्राग्निपातः । (२९) साधुहंस आत्मा येषां तेषां तथा, यद्वा साधुषु हंसा इव साधुहंसा उत्तमसाधव इत्यर्थः, तेषां तथा, पक्षे राजहंसानामिव । (३०) शोभनानि यानि मौक्तिकफलानि मोक्षफलानि तैः, यद्वा शोभनो यो मौक्तिको मौक्तिक (मोति) विजयस्तस्य फलैः सत्प्रयोजनैः विदितानाम् । विद्याचञ्चुवदत्र चञ्चुप्रत्ययः, राजहंसपक्षे शोभनानि मौक्तिकफलानि मुक्ताफलानि यत्र तथाविधाश्चञ्चवो येषां तेषां तथा । (३१) अभिरामा मनोहरा या सन्मानसम्पद् साक्षरकृतबहुमानविभूतिः, तां तथा, यद्वा अभियुक्तो यो रामो रामविजयस्तेन सहितो यः सन्मानो बहुमानयुक्तः सम्पद् सम्पद्विजयस्तं तथा, राजहंसपक्षे अभिरामं मनोहरं सत् उत्तमं मानसं देवसरोवररूपं पदं स्थानं गतानां प्राप्तानाम् । (३२) जयं विजयं तं जगत्प्रसिद्धं यद्वा जयन्तविजयम् । (३३) मेरुचितमभिप्रेतं, मेरुवन्निचितं मेरुविजयसहितं च । (३४) सदाचारे प्रचारे दक्षं निपुणं सदाचारयुक्तं दक्षविजयं च दधानानाम् ।

दधानानाम् , सदायशोभद्रङ्गाणां सुदैवधाम्नाम् , हृदयङ्गमां
 सच्चिदानन्दकनकमालामादधानानाम् , सुशीलजयपुण्यधुरन्धरविमल-
 विद्यामोक्षानन्दप्रियमहोदयगुणसाधुजनासेवितपादपङ्केरूहाणाम्,
 हिमांशुकलानां शिवविशुद्धानन्दप्रेमकुमुदविबोधनकृताम् ,

(३५) आयश्च शोभा च आयशोभम् । सतः प्रधानस्य आयशोभस्य द्रङ्गाणां पत्तनानामाधाराणा-मित्यर्थः, यद्वा सदा यशांसि च भद्राणि च यशोभद्रम् , यद्वा यशोभद्रं यशोभद्रविजयं गतानाम् । पक्षे सद् आयशोभं यत्र तादृशानां द्रङ्गाणां पत्तनानामिव । (३६) शोभनं दैवं भाग्यं धाम तेजो येषां तेषां तथा, यद्वा शोभनानां दैवानां देवविजयसम्बन्धिनां धाम्नामास्पदानाम् , नगरपक्षे शोभनानि दैवधामानि नृपसत्कमन्दिराणि देवतासत्कमन्दिराणि वा यत्र तादृशानाम् । (३७) हृदयदेशगतां मनोहरां वा । (३८) सन् यश्चिदानन्दो ज्ञानानन्दः स एव कनकमाला सुवर्णमयो हारः तां तथा, यद्वा पदैकदेशे पदसमुदायोपचारात् सन्त उत्तमा ये चिदानन्दविजयानन्दविजय-कनकविजयास्तेषां मालां पङ्क्ति समूहमिति यावत् । (३९) शोभनेन शीलेन जयेन पुण्येन च धुरन्धराः सुशीलनयपुण्य-धुरन्धराः, विमलो विद्याया मोक्षस्य च य आनन्दः स प्रियो येषां ते विमल-विद्यामोक्षानन्दप्रियाः, महोदया गुणा येषां ते महोदयगुणाः एवंविधा ये साधुजना उत्तमजनास्तैः, यद्वा सुशीलविजयेन जयानन्दविजयेन पुण्यविजयेन धुरन्धरविजयेन विमलानन्दविजयेन विद्यानन्दविजयेन मोक्षानन्दविजयेन प्रियङ्करविजयेन महोदयविजयेन गुणचन्द्रविजयेन च मुनिजनेन, आसेविते पादपङ्केरूहे येषां तेषां तथा । (४०) हिमांशुश्चन्द्रस्तद्वत् कलानां मनोज्ञानाम्, यद्वा हिमांशुना हिमांशुविजयेन कलानां मनोज्ञानाम्, पक्षे हिमांशुश्चन्द्रस्य याः कलास्तासामिव । (४१) शिवस्य मोक्षस्य विशुद्धो य आनन्दः तत्र यत् प्रेम तदेव कुमुदं चन्द्रविकासि कमलं तस्य विबोधनकृतां विकासकानाम्, यद्वा शिवानन्दविजय-विशुद्धानन्दविजय-प्रेमविजय-कुमुदविजयेभ्यो विशिष्ट-बोधदायकानाम् । चन्द्रकलापक्षे शिवस्य महादेवस्य विशुद्धो य आनन्दः प्रेम च ते एव कुमुदे तयोः विबोधनकृतां विकासकानाम् ।

४२

निरञ्जनशुभरत्नप्रभोद्योतलक्ष्मीविद्यापरमप्रभाधिकस्वयम्प्रभोल्लासिनाम् ,
^{४३}सुखास्पदानां ^{४४}सूर्यादिकलाधरसुमङ्गलबुधैर्यज्यकविमतल्लिकामन्दचरणग्रह-
 साधुसेवितानाम् । चेतनचिन्तामणीनां मानवकामगवीनां जङ्गमकल्पतरूणां
 तत्र भवतां शुभवतां भवतामकम्पानुकम्पासम्पाततो वयं पञ्चापि कुशलिनः ।
^{४५}नानाचरणपचरणबहुलताऽपाकृतसंतापातः सन्निधानोद्यानावनितः प्रस्थितोऽपि
 भवदीयबाहुच्छायापरिगृहीततया नानाविधाश्चर्यनिधानानि मेदिनीदलानि
 विलोक्य तत्र तत्र जिनेन्द्रपादांश्च प्रणम्य सुखेनात्रागतवान् ।

(४२) निरञ्जनं कलङ्करहितं शुभं यद् रत्नं तस्य यः प्रभोद्योतः किरणप्रकाशस्तस्य सकाशात्, एवं लक्ष्मीविद्याया द्रव्योपार्जनकलाया या परमप्रभा परमविकास-
 स्तस्याः सकाशात् अधिका या स्वयंप्रभा आत्मनैव न तु बाह्यभावेन प्रकाशनीया
 प्रभा तदुल्लासिनाम्, यद्वा निरञ्जनविजयस्य शुभंकरविजयस्य रत्नप्रभविजयस्य
 उद्योतविजयस्य लक्ष्मीप्रभविजयस्य विद्याप्रभविजयस्य परमप्रभविजया-
 धिकस्य स्वयम्प्रभविजयस्य च उल्लासिनां हर्षदायकानाम् । (४३) सुखानां
 दुःख-प्रतिकूलानाम् आस्पदानाम् पक्षे शोभनं खं गगनं तद्रूपास्पदानामिव ।
 (४४) सूर्य आदयो येषां पक्षे सूर्य आदि र्येषां ते सूर्यादयः; कलाधरा विज्ञान-
 विशेषकुशलाः, पक्षे कलाधरश्चन्द्रः; शोभनानि मङ्गलानि यैर्येषां वा, पक्षे शोभनो
 मङ्गलो भौमो यत्र ते सुमङ्गलाः; बुधैरिज्याः पूज्याः, पक्षे बुधगुरुः; कविमतल्लिका
 उत्तमकवयः, पक्षे उत्तमशुक्रः; अमन्दोऽमन्दस्य वा चरणस्य चारित्रस्य ग्रहो
 ग्रहणं येषां ते अमन्दचरणग्रहाः, एवंविधा ये साधवो मुनिजनास्तैः सेवितानाम्,
 पक्षे मन्दचरणः शनैश्चरः; ग्रहा उक्तस्वरूपा नव खेटास्तैः साधु सम्यक् सेवि-
 तानाम् । (४५) नानाविधा ये चरणपा मुनिवरास्तेषां चरणस्य चारित्रस्य या
 बहुलता अधिकता तया अपाकृतः सन्तापो यत्र ततः, पक्षे नानाविधा ये चरणपा
 वृक्षास्तेषां चरणैः शाखाभिः बहुलताभिरनल्पवल्लीभिः अपाकृतः सन्तापो यया
 ततः ।

किञ्च चतुर्मासीकृते स्तम्भनपुर-छायापुरी-भृगुकच्छनिकटग्राम-
ग्रामीणग्रामनिविवत्सितझगडियाप्रभृतीनां श्रमणोपासका अतीवाभ्यर्थनां
कृतवन्तः, स्तम्भननगरनिवासिनः पुनः पुनरायान्ति, अस्मिन् विषये श्रीमतां
श्रीमती आज्ञैव प्रमाणम् । सपरिवाराणां पूज्यानां श्रीमतां विजयनन्दन-
सूरिकुञ्जराणां च तनुलताकुशलोदन्तमभिलषामि । किङ्कराहं किमपि कार्यं
कृपयाऽऽदेश्यम् । शिक्षावचनसुधासारैः सिञ्चनीयोऽयं जनः ।

अनलनिधिनिधीन्दुज्ञापिते विक्रमाब्दे

मधुबहुलनवम्यां मङ्गलेऽलेखि लेखः ।

बहुरसदरसातो लादिना किङ्करेण

प्रतिवचनप्रतीक्षादत्तचित्तेन मङ्क्षु

॥१॥

वचनविरचनेऽस्मिन् गद्यपद्यानुयाते

विनयपथमतीतं बाललीलानुविद्धम् ।

सकविकथितदोषं श्लेषलेशानुसारे

किमपि च कठिनं वा क्षम्यमेतत् क्षमेशैः ॥२॥

